

є уміння ефективно спілкуватися і взаємодіяти із людьми. І якщо у спілкуванні на вербальному рівні система кодифікації переважно загальновідома, то сприйняття і розуміння невербальних сигналів для більшості комунікантів є доволі складним процесом. Саме від здатності правильно інтерпретувати жести, міміку, просторову поведінку інших залежить результат комунікації. Особливо гостро важливість цієї комунікативної компетенції відчувається у випадку “зустрічі культур”. Лише удосконалюючи навчання та інтенсифікуючи дослідження у галузі комунікативістики й інтеркультуралістики, психології, філософії освіти можливо досягти порозуміння між народами в умовах відкритості глобального культурного й освітнього просторів.

References:

1. Argyle, M 1988, *Bodily communication*, 2nd ed. London: Methuen, 345 p.
2. Bausinger, H 1985, 'Alltag im Landeskundeunterricht', *Deutsch lernen*, 3, pp. 3–14.
3. Birdwhistell, RL 1982, 'Introduction to Kinesics', *University of Louisville Press*, Louisville, Kentucky, 118 p.
4. Baudrillard, J & L'Yvonnet, F 2001, *D'un fragment l'autre*, Paris, *Le Livre de Poche*, 157 p.
5. Cui, G & Awa, NE 1992, 'Measuring Intercultural Effectiveness: An Integrative Approach', *International Journal of Intercultural Relations*, 16, pp. 311–328.
6. Ekman, P & Friesen, WV 1969, 'The Repertoire of Nonverbal Behavior: Categories, Origins, Usage and Coding', *Semiotica*. Vol 1, № 1, pp. 49–98.
7. Gudykunst, WB 1985, 'A Model of Uncertainty Reduction in Intercultural Contexts', *Journal of Language and Social Psychology*, 4, pp. 401–413.
8. Gudykunst, WB 1994, 'Attributing Meaning for Strangers Behavior', In: *Bridging Differences. Effective Intergroup Communication Thousand Oaks u.a*, pp. 110 – 13.
9. Gudykunst, WB 1985, 'Intercultural Communication: Current Status and Proposed Directions', Dervin, B.; Voigt, M.J. (Hrsg.), *Progress in Communication Sciences*. Norwood, NJ, pp. 1–46.
10. Gumperz, J & Hymes, Dell (Hrsg.) 1972, *Directions in Sociolinguistics*, New York, pp. 35 – 71.
11. Hall, E 1963, 'A system for the notation of proxemic behavior', *American anthropologist*, 65 (5), p. 1003–1026
12. Hall, ET 1968, 'Proxemics', *Current Anthropology*, 9, pp. 83–95.
13. Harrigan, JA 2005, 'Proxemics, kinesics, and gaze', In: *The New Handbook of Methods in Nonverbal Behavior Research (Series in Affective Science)*, New York: Oxford University Press.
14. Joos, M 1962, 'The Five Clocks', *International Journal of American Linguistics*, 28, № 2, pp. 7–62
15. Kluckhohn, FR & Strodtbeck, FL 1961, *Variations in Value Orientations*, New York.
16. Maletzke, G 1996, *Interkulturelle Kommunikation*, Westdeutscher Verlag, Opladen.
17. Remland, MS, Jones, TS & Brinkman, H 1995, 'Interpersonal distance, body orientation, and touch: Effects of culture, gender, and age', *The Journal of social psychology*, 135(3), pp. 281–297.
18. Rumpel, I 1988, *A systematic analysis of the cultural content of introductory textbooks. Thesis presented to the Faculty of Western*, Washington University, Bellingham, Washington.
19. Vasser, M & Aru, J 2020, 'Guidelines for immersive virtual reality in psychological research', *Current Opinion in Psychology*.
20. Zibrek, K, Niay, B, Olivier, AH, Hoyet, L, Pettre, J & McDonnell, R 2020, 'Walk this way: Evaluating the effect of perceived gender and attractiveness of motion on proximity in virtual reality', In: *2020 IEEE Conference on Virtual Reality and 3D User Interfaces Abstracts and Workshops (VRW)*. pp. 169–170.

DOI 10.33930/ed.2019.5007.50(7-9)-4

УДК 141.3:316 [502]

МЕДІЙНІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ, ЕТИЧНА ОПТИКА КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЇ ПРОЄКТУ “ЗЕМЛЯ БЕЗ КОРДОНІВ”

*MEDIA INTERPRETATIONS, ETHICAL PERSPECTIVES ON THE CONCEPTUALIZATION OF
THE “EARTH WITHOUT BORDERS” PROJECT*

С. Г. Корнієнко

Актуальність теми дослідження. Сучасна глобалізація, у просторі якої посилюються економічні, політичні, демографічні, соціально-культурні трансформації, визначається всеосяжним, всеохопним характером, що дозволяє говорити про її тотальність. Історія людства розуміється як історія вдосконалення засобів комунікації, які унаочнюють знаки, символи, образи, міксуючи останні (М. Маклюен), що остаточно долає матрицю лінійного

Urgency of the research. Modern globalization, within the space of which economic, political, demographic, and socio-cultural transformations intensify, is characterized by its comprehensive and all-encompassing nature, allowing one to speak of its totality. The history of humanity is understood as the history of the improvement of communication tools, which visualize signs, symbols, and images, mixing the latter (M. McLuhan), ultimately overcoming the matrix

розгортання цивілізації. Сучасні медіа є символом сьогодення і потужним чинником змін, трансформують об'єктивну реальність та світоглядні моделі буття людини XXI століття.

Постановка проблеми. Трансформації, які переживає сучасний світ, змінюють конфігурацію взаємин спільнот у просторі Землі. Постає новий проект – “Земля без кордонів”, який став можливим завдяки інформаційним та комунікаційним технологіям. Відтепер система “природа-людина-суспільство” доповнилася таким складником, як медіа, що уможливило використання поняття “медійний простір” Землі, посилюючи осмислення тих змін, які відбуваються.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання щодо природи медіа артикульовано у працях Ж. Бодріяра, М. Кастельса, К. Келлі, М. Маклюєна, С. Леша та інших, що дозволило розширити предметне поле дослідження на підставі концептуалізації поняття “медіареальність” та “медіапростір”. Суперечності ущільнення простору Землі означені за допомогою поняття “електронне суспільство” (М. Маклюєн), “мережеве суспільство”, “цифрове суспільство”, “цифрова людина” тощо. Природа / Земля постає об'єктом маніпуляції в медіареальності (М. Серр).

Постановка завдання. Медіареальність продукує власні цінності і виміри буття людини та буття Землі, провокуючи нові питання, по-перше, відкритості та закритості кордонів у просторі Землі, по-друге, ситуації формування медійного проекту Землі, що вимагає етичного обґрунтування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Медіареальність отримала онтологічний статус і стала основою нового культурного ландшафту, в тому числі і ландшафту Землі. Людина проектує свої бажання, уникаючи осмислення глибинного сенсу феномена Землі, бо Земля виступає платформою для медіапрезентації. Це споглядання поглиблює розрив між людиною і Землею. Земля набуває сенсу штучної реальності, що нівелює відчуття відповідальності. Простір Землі в контексті сучасної технології, яка створює новий вимір буття, набуває конфігурації, яку вже не можна точно зафіксувати на мапі, що усуває питання відкритості – закритості кордонів. Ідеться про виникнення віртуальних ландшафтів, які заміщують об'єктивну реальність існування Землі. Це артикулює питання щодо етичного ставлення до Землі в ситуації трансформаційних змін у контексті медіареальності, яка витісняє проект майбутнього Землі за лаштунки ілюзорного світу.

Висновки. Інструментальний розум набув нової конфігурації: Земля і природа відтепер є такими, щоб задовольняти потреби користувачів, як-от бути видовищними, що посилює розуміння Землі як об'єкту естетичної насолоди, витісняючи почуття відповідального ставлення до Землі, що поглиблює екологічні проблеми сучасності. Земля постає об'єктом естетичного споживання, усуваючи розуміння Землі як живої системи. Формується розрив між наявними віртуальними образами Землі та реальною екологічною ситуацією, що вимагає глибокого аналізу сучасним філософсько-етичним дискурсом.

Ключові слова: людина, Земля, медіа,

of the linear development of civilization. Modern media are a symbol of the present and a powerful driver of change, transforming objective reality and the worldview models of 21st-century human existence.

Target setting. The transformations that the modern world is experiencing are changing the configuration of relationships between communities across the Earth's space. A new project, “Earth without Borders”, emerges, made possible by information and communication technologies. From now on, the “nature – human – society” system has been supplemented by a new component: media, which has enabled the use of the concept of the Earth's “media space”, enhancing the understanding of the changes taking place.

Actual scientific researches and issues analysis. The nature of media has been articulated in the works of J. Baudrillard, M. Castells, K. Kelly, M. McLuhan, S. Lesh, and others, which has allowed for the expansion of the research field based on the conceptualization of the terms “media reality” and “media space”. The contradictions of the Earth's space compression are defined through concepts such as “electronic society” (M. McLuhan), “network society”, “digital society”, “digital human”, and others. Nature / Earth emerges as an object of manipulation in media reality (M. Serres).

The research objective. Media reality produces its own values and dimensions of human existence and the existence of the Earth, provoking new questions: firstly, the openness and closure of borders within the Earth's space, and secondly, the situation of forming the media project of the Earth, which requires ethical justification.

The statement of basic materials. Media reality has acquired an ontological status and has become the foundation of a new cultural landscape, including the landscape of the Earth. Humans project their desires, avoiding the deeper understanding of the phenomenon of Earth, as the Earth serves as a platform for media presentations. This contemplation deepens the divide between humans and the Earth. The Earth takes on the meaning of an artificial reality, diminishing the sense of responsibility. The Earth's space, in the context of modern technology, which creates a new dimension of existence, acquires a configuration that can no longer be accurately mapped, rendering the question of open or closed borders irrelevant. This refers to the emergence of virtual landscapes that replace the objective reality of Earth's existence. This raises the issue of ethical attitudes toward the Earth in the context of transformational changes within media reality, which pushes Earth's future projects into the background of an illusory world.

Conclusions. Instrumental reason has acquired a new configuration: The Earth and nature now exist to satisfy users' needs, such as being visually captivating, reinforcing the perception of the Earth as an object of aesthetic pleasure. This displaces the sense of responsible stewardship toward the Earth, further exacerbating modern ecological problems. The Earth becomes an object of aesthetic consumption, erasing the understanding of the Earth as a living system. A gap is forming between the prevailing virtual images of the Earth and the real ecological situation, which requires deep analysis within contemporary philosophical and ethical discourse.

Keywords: human, Earth, media, media space,

медіапростір, медіареальність, закриті – відкриті | media reality, closed – open borders, ethics.
кордони, етика.

Актуальність теми дослідження. Сучасна глобалізація, у просторі якої посилюються економічні, політичні, демографічні, соціально-культурні трансформації, визначається всеохопним, всеохопним характером, що дозволяє говорити про її тотальність. На увагу заслуговує розвиток комунікації, пов'язаний зі зміною / заміною засобів масової комунікації, які конкурують не лише за ринок послуг чи збуту, а й за простір, який розширюється, провокуючи наявні суперечності. Історія людства розуміється як історія вдосконалення засобів комунікації, які унаочнюють знаки, символи, образи, міксуючи останні (М. Маклюен), що остаточно долає лінійну матрицю розгортання цивілізації. Так, комунікація виступає одним із чинників трансформації соціальної структури та можливої структуризації буття, що здатне утворювати нову систему примусу (Н. Луман), нові виміри життєвого світу спільноти, усуваючи звичні координати. Це пов'язано із становленням медіареальності, де медіа є символом сьогодення і потужним чинником змін, створюючи об'єктивну реальність та світоглядні моделі буття людини XXI століття.

Постановка проблеми. Трансформації, які переживає сучасний світ, пов'язані з процесами глобалізації, що змінюють конфігурацію взаємин спільнот у просторі Землі. Постає новий проєкт – “Земля без кордонів”, який став можливим завдяки інформаційним та комунікаційним технологіям. Відтепер система “природа – людина – суспільство” доповнилася таким складником, як медіа, що уможливило використання поняття “медійний простір” Землі, посилюючи осмислення тих змін, які відбуваються. Медіа усувають межі, постають вбудованими у структуру як буття людини, так і буття Землі і світу; матеріальна природа заміщується віртуальною, що артикулює питання щодо можливості застосування етичної оптики з метою осмислення медійного проєкту Землі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Метафора Ф. Фукуми, “Меж немає”, набуває нового смислу в ситуації штучно оформленої планети, де всі практики людини-дієвця поступово відтісняються технологіями, що формує як нові можливості, так і нові ризики для подальшого існування людства. “Ми намагаємося спроектувати “інтернет для всього” сподіваючись, що це зробить нас здоровими, щасливими і могутніми. Однак тільки-но “інтернет для всього” буде збудовано і введено в дію, людей можуть понизити з інженерів до чіпів, а потім – до даних, і кінець кінцем ми можемо розчинитися у стрімкому потоці даних, як грудка землі у бурхливій річці” [4, с. 485]. Сучасні трансформаційні процеси можна позначити за допомогою понять “мережеве суспільство”, “цифрове суспільство”, “цифрова людина” тощо.

Концепт “мережеве суспільство” є одним із конструктів сучасного філософського дискурсу, що репрезентує нову форму соціальних взаємодій: мережі визначають усі аспекти соціального буття. Трансформації зазнають соціальні інституції, наявні ціннісні системи та моделі поведінки людей. У мережевому суспільстві людина перебуває на перехресті медіапотоків, що спричиняє зсув у її буттєвості: по-перше, у неї вже немає часу для осмислення цієї реальності; по-друге, завдання людини полягає в якнайшвидшій адаптації до них; по-третє, соціокультурні практики залежать від їхньої інтерпретації в медіапросторі. Це поняття засвідчило формування нових символів у просторі Землі, де медіа артикулюють суперечності становлення нових акторів. “У новій оправі глобальні потоки – у медіашафтах, етношафтах, фінансошафтах і техношафтах – починають обіймати таку саму, а то й навіть центральнішу позицію, ніж національні інституції” [3, с. 18]. Дослідники підкреслюють, що незважаючи на те, світ постає все більш фрагментованим, його стійкість буде зростати й отримає нові можливості в контексті віртуального існування.

Для репрезентації ущільнення простору Землі М. Маклюеном [7] була застосована метафора “електронне суспільство”. Ця метафора засвідчила можливість, по-перше, подолання системної закритості суспільства; по-друге, розв'язання суперечності ситуації закритості – відкритості кордонів. Роздуми М. Маклюена знайшли своє продовження в працях М. Кастельса, С. Леша, Д. Рашкоффа, Е. Тоффлера, Ф. Фукуями та інших. Медіа, як наголошував М. Маклюен, є чинником розширення людської тілесності, проте вони не зупиняються на цьому, а виходять за межі людини і соціального; медіа трансформують усю об'єктивну реальність, замінюючи її на медіареальність. Медіа створюють нові культурні горизонти, нові образи, які не лише відображають і віддзеркалюють реальність, а й деформують реальність. Так М. Серр [12] зауважує, що природа або Земля постає об'єктом маніпуляції в медіареальності. На думку Д. Рашкоффа, теперішнє заслуговує редукації в контексті медіаповороту, який засвідчує становлення нового життєвого простору, який виступає новою територією для життєдіяльності людства. Медіапростір постає відкритою “електронною конференц-залом” [10, р. 27] для усіх учасників взаємодії, серед яких людська спільнота і Земля.

Постановка завдання. Людство стикається з новими викликами, серед яких чільне місце займають суперечності, пов'язані з новим виміром буття – медіареальністю, виникнення якої стало наслідком посилення та інтеграції інформаційних технологій, де поєднуються цифрове, візуальне, ілюзорне й реальне. Це дозволяє говорити про нову єдність світу як технологічне диво людства [9,

р. 284]. Медіареальність продукує власні цінності і виміри буття людини та буття Землі, провокуючи нові питання, по-перше, відкритості та закритості кордонів у просторі Землі, по-друге, ситуації формування медійного проєкту Землі, що вимагає етичного обґрунтування. Ідеться про відновлення гармонійного зв'язку спів-буття людини і Землі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Медіа створюють світ теперішнього, незалежно від того, бажає цього людина чи ні. Відтепер Земля постає такою, якою її презентують медіа, що дозволяє говорити про полістилізм інтерпретацій Землі, де поєднуються творчість і технологічні інновації, відкриваючи нові горизонти та можливості осмислення феномену Землі. Остання все більше розуміється як мережа / замінюється мережею. “Всесвітня мережа стає окремим світом, а при умові розумного відображення і обробки даних, відкриваються великі можливості і перспективи подальшого розвитку” [1, с. 210]. Однією із небезпек цієї ситуації є становлення деперсоналізованої реальності, яка не лише усуває об'єктивну реальність, а й вбирає простір людини.

Становлення медіареальності супроводжується перетворенням часу і простору. Поняття відстані усувається, створюється проєкт єдиної Землі, де кожний суб'єкт прагне бути не стільки активним дівцем, як і вуаеристом, спостерігачем. Медіареальність пронизує соціальний простір, усуваючи кордони, проте ставить питання щодо існування людини “на межі”, “поза межами”, “над простором”, що свідчить про посттрансверсальний характер сучасності. Виникає питання щодо онтологічних умов існування людини і Землі, їхнього спів-буття. Сучасні медіа і технології відкривають нові можливості “заглиблення” у світ природи без самої природи: пейзаж постає конструйованим сегментом земної поверхні; ідеться про новий рівень маніпуляції із Землею, про створення нових симулякрів, що супроводжується усвідомленням цього й посиленням почуття розчарування. Соціальний простір виступає як простір оптичного / візуального, де людина прагне залишатися видимою.

Соціокультурне середовище стає залежним від медіареальності. Виникає новий світ, де кожний предмет для свого існування повинен мати медійну репрезентацію: атрибутом існування є безперервний рух / трансляція медіаобразів. Медійний фундаменталізм більше не відображає реальність, а створює множинність інтерпретацій / версій духовного, культурного та антропологічного, продукуючи нові категорії, поняття, ідеї. Життєдіяльність усе більше нагадує медійний проєкт. Ця медійна репрезентація живе власним життям, що наштовхує на роздуми щодо співзвучності з концепцією ейдосів Платона.

Медіа створюють нові образи, поєднуючи й трансформуючи їх за принципами колажу, де всі явища пов'язуються між собою і перетворюються, як наслідок: причинно-наслідкові зв'язки до уваги не беруться. Земля втрачає тотальність, постає пластичною. Мультимедійні технології занурюють людину в світ медіареальності, де медіасуб'єкт постає навігатором, намагаючись подолати власну децентралізацію / розпорошеність в ситуації, де сталі конструкції руйнуються. Медіасуб'єкт формується під впливом медіасередовища, яке є відео- та аудіоархівом, опиняється у сховищі міксованих випадково образів; межа між ідеальним і матеріальним, уявним і реальним зникає. Відтепер головним чинником, що визначає ідентичність медіасуб'єкта, постають враження.

Сучасна людина в ситуації медіареальності сприймає світ через / на підставі медіа. Останні поєднують людей, перетворюючи на реальність ідеї щодо формування планетарного розуму. Проте на відміну від розмислів П. Рассела [11], який під цією метафорою розумів ідею консолідації людей, навіть якщо це відбувається за допомогою мережі, сьогодні мова йде про формування медіапростору як мережі горизонтальних зв'язків, потоків, який існує за власними принципами й законами. Медіареальність – це не репрезентація об'єктивної реальності світу, це нова створена реальність, яка перебирає на себе функції деміурга, задає сенси і цілі існування людини. Географічні кордони усуваються.

Варто підкреслити, що медіареальність не орієнтована на відображення об'єктивної реальності, її завдання – відповідати очікуванням. Відтепер медіареальність – це реальність симулякрів; копія не лише тотожна оригіналу за смыслом – оригінал для свого існування вимагає численних копій, які трансформують/усувають оригінал, створюючи нові сенси. “Цифрова революція тримається на вільному потоці копій. Продукти, які передаються копіюванню, – програмне забезпечення, музика, фільми, ігри, які представляють глобальну систему комунікацій. Цифровий сервіс удосконалюється значно швидше завдяки операційним системам і складає частину технологічного прориву цифрового світу” [1, с. 208].

Медіареальність – це не відображення, це новий вид реальності, що отримала онтологічний статус і стала основою нового культурного ландшафту, в тому числі і ландшафту Землі. Медіапростір транслює спрощені образи, уникаючи потреби пізнання таємниць буття; світ постає екраном. Людина все більше орієнтована на сприйняття інформації, яка є яскравою, виразною, але зрозумілою, стандартною, такою, що не вимагає глибинного осмислення, і є далекою від екзистенційних переживань. Медіа, апелюючи до симулякрів, спричиняють ситуацію відчуження: людина перебуває у просторі, де медіа безпристрасно споглядають на неї. Діалог людини і світу виходить на новий рівень

інтерактивності, бо відтепер медіареальність поступово перетворює матеріальний світ на ідеальний як світ знаків, кодів, інформації, образів. Це супроводжується небезпекою перетворення світу на кшталт голограми – ілюзорної, мінливої, яку можна вимкнути за першим бажанням. Усе перетворюється на безмежну інтерпретацію, де реальність і симуляцію вже неможливо розділити.

Історія людства сприймається як історія / архів образів, що впливає й на сприйняття Землі: виникає Земля як архів образів. Земля перетворюється на штучне буття в існуючій медіареальності, породжуючи небезпеку виникнення квазіонтології. Так, М. Хаар наголошує на розриві між образом Землі як фізичного феномена, так і образом Землі, створеним медіа [5, р. 6]. Це ситуація фіксації / схоплення Землі як фото- медіавідбитку, який підкреслює видовищність. Він може приваблювати або жахати, але насправді спрямований на проведення дозвілля, він повинен розважати.

Людина перетворюється на пасивного споживача, перебуває в полоні медіаобразів, що провокує ситуацію хаотичного поєднання образів; утворюється медійний проєкт Земля. Земля виступає простором, де транслуються віртуальні образи, які утворюють врешті-решт і віртуальний образ Землі. Медіа виступають посередником не лише між людьми, чи людиною і спільнотою. Відтепер вони є медіатором можливих взаємодій між людиною і Землею. Постає людина медійна, людина образів, що посилює деформації спів-буття людини і Землі. Земля як платформа перетворюється на яскраву візуальну віртуальну сцену, витісняючи справжню реальність. Відтепер за збереження Землі повинні відповідати технології, як-от геоінженерія, що містить значні ризики для існування людства і Землі. “Насправді геоінженерія чудово пасує до нашого світогляду, котрий багато хто перейняв завдяки релігії, а хтось завдяки голлівудським бойовикам. Цей світогляд каже, що останньої миті дехто з нас (той, хто є важливим) врятується. А оскільки наша релігія – це технології, то нас врятує не Бог, а Білл Гейтс зі своєю бандою супергеніїв з Intellectual Ventures. Ми бачимо цей світогляд у дії щоразу, коли чуємо в рекламі, що нібито вугілля скоро стане “чистим”, вуглець від нафтоносних пісків скоро буде висмоктано з повітря та поховано під землею, а світло могутнього сонця скоро буде послаблено, ніби це якась лампа. А коли ці схеми не працюють, нам кажуть, що скоро вигадають щось інше. Зрештою, ми супервид, обрані [2, с. 269–270].

Ця ситуація артикулює проблему етичного ставлення до феномену життя в цілому, бо сучасний технологічний розвиток все більше усуває чіткі межі між природним і штучним, народженим і створеним. Небезпека полягає в тому, що медіареальність здатна як посилювати, так і притишувати осмислення справжніх екологічних ризиків шляхом деформації візуальних образів, які формуються і транслуються нею. Є небезпека перетворення Землі на медійний екран, де головною стає проблема існування “тут-і-зараз” як онлайн або офлайн. Фізичний простір все менше цікавить людину, адже її існування все більше зміщується або занурюється у віртуальне середовище. Формується вимога до миттєвої реакції на виклики. Якщо ж це не можна реалізувати шляхом натискання на екран, то найчастіше цей запит ігнорується. Це породжує стан множення реальності. Виникає питання щодо доцільності існування природи, якщо її можна замінити на образ, який буде привабливим, яскравим, успішним. Формується образ квазі-Землі як штучної віртуальної платформи; між реальним існуванням та візуальними образами, створеними медіа, виникає розрив. Останні привертають увагу своєю довершеністю, що дозволяє говорити про естетичне сприйняття, адже справжня сутність заміщується образом, створеним медіа. І ця прихованість відрізняється від утаємничості світу М. Гайдеггера [6], згідно з якою Земля максимально докладає зусиль, щоб зберегти її; Земля не погоджується на те, щоб бути розкритою, бо лише так вона може зберегти свою цілісність.

Людина створює проєкцію Землі. Вона втілює власні бажання й амбіції, віддаляючись від справжнього сенсу Землі. Небезпека медіа полягає у створенні захоплюючих образів, які не вимагають додаткової уваги, адже вони постають взірцями. Людина постає споживачем і глядачем цього ідеального віртуального світу. Простір Землі в контексті сучасної технології, яка створює новий вимір буття, набуває конфігурації, яку вже не можна точно зафіксувати на мапі. Суперечність відкритості – закритості кордонів усувається: ідеться про проєкт “Земля без кордонів”, про виникнення віртуальних ландшафтів, які заміщують об’єктивну реальність існування Землі, витісняючи інші проєкти майбутнього Землі за лаштунки ілюзорного світу, усвідомлення Землі як єдиної домівки людства. Отже, технології створюють нові відбитки на ландшафті Землі: формується нова реальність Землі, сама Земля виступає заручницею цих новітніх технологій. Відтепер людина виступає скоріше як пілот літака, що пролітає над простором Землі, не зупиняючись подовгу ніде.

Це має безпосередній вплив на суспільство, породжуючи його мінливість, плинність, нестабільність. Людина опинилася в ситуації пошуку власної буттєвості, бо Земля, яка довгий час виступала фундаментом її світовідчуття, витісняється, заміщується медійною реальністю. Людина втрачає землю під ногами. Візуальний поворот змінює сприйняття, адже медіареальність породжує велику, навіть величезну кількість можливих інтерпретацій об’єктивної реальності. Людина поєднує в собі дві іпостасі: актора і глядача, режисера і виконавця. Відтепер вона здатна обирати та створювати власні інтерпретації та сценарії. Ця ситуація гри, породжує нові небезпеки: екологічні проблеми

стають викривленими.

Це актуалізує проблему збереження реальної сутності Землі та, відповідно, етичного ставлення до неї. Так, загальновідомі світлини “Блакитний мармур” і “Схід Землі” зображають Землю як цілісність, тим самим абсолютизуючи її, проте усуваючи локальні екосистеми і культури. К. Олівер зауважує, що перетворення Землі на світлину аж ніяк не сприяє більш глибокому осмисленню її сутності. “Любов до Землі або террафілія, у такому випадку, є емоційним і чуттєвим зв’язком, який поєднує нас з іншими, і навколишнім середовищем. З іншого боку, любов, як і середовище, не обирають, але для того, щоб вона стала етичною, її потрібно обрати і підтвердити. У цьому розумінні любов є підтвердженням нашого зв’язку з іншими людьми і Землею. Щоб стати етичною і обґрунтувати політичні зобов’язання, наша залежність від інших і від Землі повинна бути визнана, а потім прийнята поетично або відповідально в сенсі відкриття, а не закриття можливих інтерпретацій можливих світів” [9, р. 224].

Земля розуміється як штучний конструкт, який повинен відповідати очікуванням користувачів. У праці “Око і дух” М. Мерло-Понті звертається до образу дзеркала як головного дівця, як медіатора, посередника у перетворенні суб’єктів, що призводить до втрати ними чіткої конфігурації в ситуації, де вони отримують нові ознаки: “людина для людини виявляється дзеркалом” [8]. Відтепер таким дзеркалом виступають медіа. Ці ідеї дозволяють зазначити, що спів-буття людини і Землі є співіснуванням тіла людини і тіла Землі, що доповнює концепт “існування-в-світі”.

Природна сутність Землі поступово втрачається, що продукує втрату зв’язку із планетою. Видовищність віртуальних світів усуває реальні загрози існування планети, а естетизація породжує надмірне фокусування на візуальній привабливості, усуваючи проблеми збереження сутності природи. Спів-буття – це не лише споглядання, а й переживання об’єктивного буття справжньої суті природи. Монітор і екран відтепер не віддзеркалюють реальність, а транслують медіаобрази. Нові технології вигнутих дисплеїв чи телефонів з трьома дисплеями – це впровадження / перевтілення ідеї, створеної Р. Бредбері у романі *451 за Фаренгейтом* як дистопії, як можливого проєкту технологічного майбутнього людства. На прикладі героїні Мілдред, чийм головним бажанням є вітальня з чотирма телевізійними стінами, автор демонструє деформацію як прагнень людини, так і спів-буття людини із світом / Землею. Постає парадокс: медійний світ віддаляє людину від об’єктивних проблем Землі, замість того, щоб наближати до них.

Медіареальність провокує своєрідну втечу із простору Землі. Водночас остання розуміється як об’єкт, яким можна маніпулювати для втілення насолоди. Постає нове відчуження, бо медіареальність розриває фізичну близькість між людиною і Землею. Земля замінюється медіаобразами, як наслідок, людина поступово втрачає здатність критичного осмислення наявних проблем. Світлини “блакитний мармур” і “Схід Землі” ідеалізують планету, зміщують акценти на споглядання, стимулюють естетичне задоволення, витісняючи проблеми, які є прихованими, не є абсолютно видимими. Постає глянцевиий простір Землі як прекрасний образ. Це дає підстави зробити висновок, що відстань між людиною і Землею у медіареальності збільшується, постає розрив; об’єктивна реальність затуляється діджиталізованими образами Землі. Земля ще залишається символом життя, проте цей символ набуває значення або конфігурації симулякра. “Почуття ближнього і дальнього розмиваються” [5, р. 6].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. Становлення медіапростору не є виключно ситуацією сьогодення. Медіа змінюють спів-буття людини і Землі, бо людина отримує можливість існувати онлайн, долаючи та розширюючи горизонти свого існування. Небезпека полягає в тому, що медіареальність здатна поглинути Землю, надавши їй власну інтерпретацію та перетворивши її на віртуальний світ, віртуальний конструкт. Відбувається розширення простору Землі, що водночас супроводжується його стисненням, і це свідчить про парадоксальність цього процесу, який відображено в проєкті “Земля без кордонів”. Медіареальність продукує власні цінності та виміри як буття людини, людства, так і самої Землі. Усе постає прозорим і плинним, отримує значення візуальних образів; останні виступають основним способом пізнання. Спів-буття людини і Землі постає як діалог образів і симулякрів, де Земля отримує конфігурацію візуального образу. Якщо раніше Земля сприймалася як світлина, то тепер – як відбиток, як зображення на екрані. Земля у цифровому образі є більш привабливою, яскравою, цікавою. Вона перетворюється на медіасуб’єкт медіасвіту, який не вимагає турботи, а виключно споглядання, що насправді є спогляданням імітації Землі, створюваної за допомогою цифрових технологій. Небезпека медійного проєкту Землі полягає у перетворенні Землі на симулякр.

Інструментальний розум набув нової конфігурації: Земля і природа відтепер є такими, щоб задовольняти потреби користувачів, як-от бути видовищними, що посилює розуміння Землі як об’єкту естетичної насолоди, витісняючи почуття відповідального ставлення до Землі, що поглиблює екологічні проблеми сучасності. Земля постає об’єктом естетичного споживання, усуваючи розуміння Землі як живої системи. Формується розрив між наявними віртуальними образами Землі та реальною екологічною ситуацією. Ці парадокси вимагають ретельного дослідження у межах сучасного

філософсько-етичного дискурсу, бо збереження Землі як об'єктивного простору, є умовою збереження життєдіяльності та життєтворчості людства.

Список використаних джерел:

1. Воронкова, В & Нікітенко, В 2022, *Філософія цифрової людини і цифрового суспільства: теорія і практика*, Львів-Торунь : *Liha-Pres*, 460 с.
2. Кляйн, Н 2016, *Змінюється все: Капіталізм проти клімату*, пер. з англ. Д. Кожедуба, Київ : *Наш Формат*, 480 с.
3. Фезерстоун, М & Леш, С 2008, 'Глобалізація, модерність і опросторовлення суспільної теорії: вступ', *Глобальні модерності*, редкол.: М. Фезерстоун, С. Леш, Р. Робертсон, Київ : *Ніка-центр*, 400 с.
4. Харарі, ЮН 2018, *Ното Deus. Людина божественна. За лаштунками майбутнього*, пер. з англ. О. Дем'янчука, Київ : *BookChef*, 512 с.
5. Haar, M 1993, *Song of the Earth: Heidegger and the Foundations of the History of Being*, Indiana : *Indiana University Press*, 212 p.
6. Heidegger, M 2006, *The Origin of The Work of Art*, trans. R. Berkowitz & Ph Nonet, Draft, December. Available from : <https://www.academia.edu/2083177/The_Origin_of_the_Work_of_Art_by_Martin_Heidegger>. [29 August 2024].
7. McLuhan, M 1994, *Understanding Media: The Extensions of Man*, London and New York : *The MIT Press*, Reprint edition, 389 p.
8. Merleau-Ponty, M 1964, *Eye and Mind*, transl. C. Dallery, ed. J. Edie, Evanston : *Northwestern University Press*, pp. 159–190, Available from : <https://www.academia.edu/10572479/Merleau_Ponty_Eye_and_Mind_1961>. [29 August 2024].
9. Oliver, K 2015, *Philosophy After the Apollo Missions*, Columbia : *University Press*, 312 p.
10. Rushkoff, D 1996, *Media Virus! Hidden Agendas in Popular Culture*, New York : *Ballantine Books*, 368 p.
11. Russell, P 2008, *The Global Brain: The Awakening Earth in a New Century*, Edinburgh : *Floris Books*, 288 p.
12. Serres, M 1995, *The Natural Contract*, transl. E MacArthur & W. Paulson, Ann Arbor : *University of Michigan Press*, 124 p.

References:

1. Voronkova, V & Nikitenko, V 2022, *Filosofiya tsyfrovoyi lyudyny i tsyfrovoho suspil'stva: teoriya i praktyka (Philosophy of Digital Human and Digital Society: Theory and Practice)*, L'viv-Torun' : *Liha-Pres*, 460 s.
2. Klein, N 2016, *Zminyuyet'sya vse: Kapitalizm proty klimatu (This Changes Everything: Capitalism vs. the Climate)*, per. z anhl. D. Kozheduba, Kyiv : *Nash Format*, 480 s.
3. Featherstone, M & Lash, S 2008, 'Hlobalizatsiya, modernist i oprostorovlennya suspil'noyi teoriyi: vstup (Globalization, Modernity, and the Spacing of Social Theory: Introduction)', *Hlobal'ni modernosti (Global Modernities)*, ed. M. Featherstone, S. Lash & R. Robertson, Kyiv : *Nika-Tsentr*, 400 s.
4. Harari, YN 2018, *Homo Deus. Lyudyna bozhestvenna. Za lashtunkamy maybutn'oho (Homo Deus: A Brief History of Tomorrow)*, per. z anhl. O. Dem'yanchuka, Kyiv : *BookChef*, 512 s.
5. Haar, M 1993, *Song of the Earth: Heidegger and the Foundations of the History of Being*, Indiana : *Indiana University Press*, 212 p.
6. Heidegger, M 2006, *The Origin of The Work of Art*, trans. R. Berkowitz & Ph Nonet, Draft, December. Available from : <https://www.academia.edu/2083177/The_Origin_of_the_Work_of_Art_by_Martin_Heidegger>. [29 August 2024].
7. McLuhan, M 1994, *Understanding Media: The Extensions of Man*, London and New York : *The MIT Press*, Reprint edition, 389 p.
8. Merleau-Ponty, M 1964, *Eye and Mind*, transl. C. Dallery, ed. J. Edie, Evanston : *Northwestern University Press*, pp. 159–190, Available from : <https://www.academia.edu/10572479/Merleau_Ponty_Eye_and_Mind_1961>. [29 August 2024].
9. Oliver, K 2015, *Philosophy After the Apollo Missions*, Columbia : *University Press*, 312 p.
10. Rushkoff, D 1996, *Media Virus! Hidden Agendas in Popular Culture*, New York : *Ballantine Books*, 368 p.
11. Russell, P 2008, *The Global Brain: The Awakening Earth in a New Century*, Edinburgh : *Floris Books*, 288 p.
12. Serres, M 1995, *The Natural Contract*, transl. E MacArthur & W. Paulson, Ann Arbor : *University of Michigan Press*, 124 p.